

ΠΡΟΟΔΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΤΗ 1ῃ ΚΑΙ ΤΗ 15ῃ ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

Διευθυντὴς καὶ ὑπεύθυνος ΚΩΝΣΤ. Γ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ Καθηγητὴς τῶν Μαθηματικῶν

Συνδρομὴ ἑτησία ἐν Κρήτῃ..... Δρ. χρ. 5 —
 » ἑξαμηνίος » » » 2 50
 » τριμηνίος » » » 1.50
 Διὰ τὸ ἐξωτερικὸν προστίθεται ἑτησίως Δρ. χρ. 1.—

Αἱ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΕἶΝΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΑΙ
 Αἱ ἐπιστολαὶ καὶ αἱ ἀποστολαὶ ἀπευθύνονται
 τῇ Διευθύνσει, ὁδὸς Μπέττολο Χανία
 ΔΙΑ ΤΑΣ ΑΓΓΕΛΙΑΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑΙ ΣΥΜΦΩΝΙΑΙ

Περιεχόμενα : Γονεῖς καὶ τέκνα. — Συμβολὴ εἰς τὴν Κρητικὴν Ἱστορίαν ὑπὸ Δ. Γεωργακάκι. — « Ἐσπεράντο », νέα γλῶσσα, ὑπὸ Φ. — Περί φησιογραφικῶν συλλογῶν ὑπὸ Π. Βαλάκη. — Ποικίλα.

ΓΟΝΕΙΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου ἀριθμοῦ)

Αἱ πρῶται καλὰ ἔξεις. Εἶναι πασίγνωστος ἡ παρμολώσις τοῦ παιδίου πρὸς νεαρόν καὶ εὐλύγιστον φυτὸν εἰς τὸ ὅποιον, ἐφόσον μὲν εἶναι νέον, δυνάμεθα νὰ δώσωμεν τὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν μορφήν, ἣν ἐπιθυμοῦμεν, ὅταν ὅμως γηράσῃ, ἀδυνατοῦμεν νὰ τὸ μετασχηματίσωμεν ἢ νὰ τὸ εὐθύνωμεν, διότι αἱ ἴνες αὐτοῦ ἔχουσιν ἤδη σκληρυνθῇ· ἀκριβῶς καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ νεότητι μὲν αὐτοῦ δύναται νὰ μεταβάλῃ ἔξεις καὶ αἰσθήματα, ἀφοῦ ὅμως ἡλικιωθῇ ἀδυνατεῖ νὰ κατορθώσῃ τοῦτο διότι μετὰ τὸ 20ον ἔτος τῆς ἡλικίας του μένει σχεδὸν ἀμετάβλητος.

Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ φροντίσωμεν ὅπως τὸ παιδίον ἀποκτήσῃ καλὰς ἔξεις ἀπ' αὐτῆς τῆς πρώτης ἡλικίας καὶ ὅτ' ἀπ' αὐτῶν τῶν πρώτων μηνῶν. Παραδείγματος χάριν ἀφοῦ περιποιηθῶμεν καὶ προσφέρωμεν εἰς αὐτὸ ὅ,τι χρειάζεται, ἀφοῦ δηλαδὴ δώσωμεν εἰς αὐτὸ τὴν τροφήν του, ἀφοῦ τὸ πλύνωμεν καὶ τὸ διασκεδάσωμεν ἐπ' ὀλίγον, καλὸν εἶναι νὰ τὸ ἀφήνωμεν μόνον νὰ κοιμηθῇ ἐν τῇ κλίνῃ του· τὸ τοιοῦτον εἶναι ἀπλούστατα ζήτημα ἔξωθεν, καὶ ἂν τὸ ἀφένωμεν πάντοτε μόνον, οὔτε θὰ ζητήσῃ οὔτε θὰ σκεφθῇ ποτε νὰ κοιμηθῇ μετ' αὐτοῦ καὶ ἡ τροφὸς του ἢ ἡ μήτηρ του· ἐνῷ ἂν ἅπαξ μόνον τῷ παράσχωμεν τὴν εὐχαρίστησιν ταύτην, τετέλεσται· εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἐπαναλάβωμεν τοῦτο πλέον ἢ τριακοσίαις, καὶ ὅπερ σπουδαιότερον ὁ ὕπνος αὐτοῦ θὰ εἶναι ἀτελέστερος, αἱ ἀπαιτήσεις αὐτοῦ θὰ πολλαπλασιασθῶσι καὶ θὰ καταστήσωσιν αὐτὸ δυστυχέστερον καὶ ὀκληρότερον. Ἐνταῦθα ἀκριβῶς ἐφαρμόζεται ἡ ἀρχὴ ὅτι «ἐνὸς ἀτόπου δοθέντος μυρία ἔπονται». Καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ βραδύτερον ὅταν τὸ παιδίον φθάσῃ εἰς τὴν ἡλικίαν ἐνός ἔτους, καὶ δύναται μόνον του νὰ διασκεδάζῃ μὲ ἀθύρματα, πρέπει νὰ τὸ συνηθίσωμεν νὰ μένῃ μόνον ἐκ διαλειμμάτων ὅταν δὲν πεινᾷ, δὲν διψᾷ, δὲν κρυώνει,

θὰ εἶναι λίαν εὐτυχὲς μένον μόνον μετὰ τῶν ἀθύρματων του, τὰ ὅποια παρατηρεῖ, διατάσσει καὶ παίζει ὅπως ἐννοεῖ αὐτό· οὕτω δὲ βαθμηδὸν θὰ συνηθίσῃ εἰς τὴν ὀλιγάρεϊαν ἣτις εἶναι ἡ κλεῖς τῆς εὐτυχίας.

Ἡ ἔξις τῆς ὑπακοῆς. Ἡ ὑπακοὴ εἶναι ἡ πρώτη ἀνάγκη τῆς ἀνατροφῆς· μόλις τὸ παιδίον ἀρχίσῃ νὰ περιπατῇ, θέλει νὰ ἐγγίξῃ ἀντικείμενα ἀκόθαρτα ἢ ἐπικίνδυνα, νὰ μετατοπίξῃ πράγματα τακτοποιημένα καὶ τὰ ὅμοια· ἀπὸ πάντα ταῦτα ὀφείλομεν νὰ τὸ ἀποτρέπωμεν· ἀλλὰ πῶς θὰ τὸ ἀποτρέψωμεν, ἐὰν δὲν μᾶς ὑπακούῃ; ἢ πῶς θὰ τολμήσωμεν νὰ τῷ δώσωμεν ἐνίοτε διαταγὰς, ἐὰν αἰσθανώμεθα ὅτι δὲν θὰ τὰς εἰσκούσῃ;

Εὐτυχῶς τὸ νὰ μάθῃ νὰ ὑπακούῃ ἐπιτυγχάνεται ὅπως καὶ τὸ νὰ κοιμᾶται καὶ νὰ παίζει μόνον· εἶναι δηλαδὴ ἀπλούστατα ζήτημα ἔξωθεν· μόλις τὸ παιδίον ἐν ὀργῇ εὐρισκόμενον ὑψώσῃ τὴν χεῖρα διὰ νὰ κτυπήσῃ, (ὅπερ παρατηρεῖται πολλάκις ἀπὸ τοῦ 6 ἤδη μηνός) ἡμεῖς πρέπει δι' αὐστηρᾶς χειρὸς καὶ διὰ φωνῆς ξηρᾶς καὶ ἰσχυρᾶς νὰ εἰπωμεν ἀμὴ! ἢ εἶναι δὲ δύσκολον νὰ πιστεῦσῃ τις πόσον καλῶς τὸ παιδίον ἐννοεῖ τὴν τοιαύτην χειρὸν καὶ τὴν φωνὴν καὶ τὴν ἐκφρασιν τῶν ὀφθαλμῶν μας· ἐὰν ἡ αὐτὴ σικηνὴ ἐπαναληφθῇ πολλάκις θὰ αἰσθανθῇ ὅτι πράγματά τινα δὲν πρέπει νὰ γίνωνται.

Ἄλλ' ἐὰν ἀποφύγῃ νὰ ὑπακούῃ;

Οὐδεμία ἀποφυγὴ πρέπει νὰ ἐπιτρέπηται· ἡμεῖς εἴμεθα κύριοι, αὐτὸ δὲ πρέπει νὰ ὑποκύπτῃ· ἀλλοίμονον ἐὰν ἐν τεκνίον ἐνός ἔτους μᾶς ἐπεβάλλετο! Ὀφείλομεν νὰ λάβωμεν τὴν χεῖρά του καὶ ἐξαναγκάζοντες αὐτὸ παρ' ὅλας τὰς κραυγὰς καὶ τὰς διαμαρτυρίας του νὰ τὸ ὑποχρεώσωμεν νὰ κάμῃ ὅ,τι διατάξωμεν. Ἐὰν καὶ ἐκ δευτέρου ἀντιστῇ πρέπει νὰ συντρίψωμεν τὴν ἐναντίωσίν του· εἰς τὴν τρίτην φορὰν ἢ ἀντίστασις θὰ εἶναι ἀσθενεστέρα, διότι θὰ ἐνθυμηταί ὅτι πρότερον ὑπεχρεώθη νὰ ὑπακούσῃ· βαθμηδὸν δὲ θὰ ἐντυπωθῇ καλῶς εἰς τὸν νοῦν του ἡ ἰδέα ὅτι ὅταν τῷ ἀπαγορεύηται τι εἶναι περιττὸν νὰ ἐπιμένῃ νὰ τὸ πράξῃ, διότι δὲν τῷ ἐπιτρέπεται· τοιοῦτοτρόπως δὲ εἰς τὸ τέλος δὲν θὰ ἐπιχειρῇ πλέον ν' ἀνθίσταται.

Ἐνῷ τοῦναντίον ἐὰν ὑποχωρήσωμεν ἅπαξ, ἐπειδὴ

τὸ παιδίον ἔχει ἰσχυράν μνήμην καὶ ἐνθυμεῖται καλῶς τοὺς θριάμβους τοῦ θά ἐπιζητήσῃ καὶ ἄλλους, βλέπον δὲ ὅτι αἱ ἀπαγορεύσεις ἡμῶν δὲν εἶναι πραγματικά, θά περιφρονῇ αὐτάς καὶ θά κάμνῃ ὅ,τι θέλει. Ἀλλὰ τότε εἴμεθα κατεστραμμένοι, δυστυχῶς δὲ καὶ αὐτὸ μεθ' ἡμῶν.

Δὲν ἀρκεῖ δὲ μόνον νὰ τὸ ἐμποδίζωμεν ἀπὸ τοῦ κακοῦ, πρέπει νὰ τὸ συνηθίσωμεν νὰ ἐνεργῇ, νὰ χαίρῃ, νὰ θωπεύῃ, κ. τ. ὅ. πρὸς τοῦτο ὅμως δὲν πρέπει νὰ μεταχειρισθῶμεν τὴν αὐστηρότητα, ὅπως προηγουμένως, ἀλλὰ τρόπον ἥπιον καὶ γλυκύν διὰ τοῦ ὁποῖου θά ἐνθαρρύνωμεν καὶ θά προσελκύσωμεν αὐτό.

Ἐν συντόμῃ: ὀφείλομεν νὰ συνηθίζωμεν τὸ παιδίον εἰς τὴν ὑπακοὴν ἤδη ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους τῆς ἡλικίας τοῦ καὶ νὰ μεταχειρίζομεθα αὐστηρόν μὲν τρόπον ὅταν πρόκειται νὰ τὸ ἐμποδίσωμεν, μειλίχιον δὲ ὅταν πρόκειται νὰ τὸ κάμωμεν νὰ ἐνεργήσῃ. Ἡ ἀνατροφὴ ἂν καλῶς ἀρχίσῃ θά εἶναι εὐχερὴς κατὰ τὰ ἔκα πρῶτα ἔτη, ἀλλ' ἐὰν ἔχωμεν τὸ αὐτό-χρημα νὰ μὴ ἐπιτύχωμεν ὑπακοὴν καὶ σεβασμὸν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, εἶναι λίαν δύσκολον νὰ κατορθώσωμεν αὐτὸ βραδύτερον.

Παρέχωμεν ἤδη καὶ δύο συμβουλὰς ἀς ἀκολουθεῖν-τες θά δυνθῶμεν εὐχερῶς νὰ ἐπιτύχωμεν τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ὑπακοὴν τοῦ παιδίου: Α') *Ὁφείλομεν νὰ δίδωμεν ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγωτέρας προσταγὰς, διότι ὅσον ἀραιότεραι εἶναι αὗται τόσον περισσότερον θά ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦ παιδίου*· ἐν τῶν μεγαλυτέρων σφαλμάτων πολλῶν γονέων εἶναι τὸ νὰ προστάζωσι τὰ παιδιά των εἰς πᾶσαν στιγμὴν, εἰς τρόπον ὥστε αἱ προσταγαὶ των νὰ καταντῶσι πλέον λέξεις κεναὶ ἄνευ ἀξίας. Ἡμεῖς ὀφείλομεν ἀποφεύγοντες τὸ ἄτοπον τοῦτο ἐν τῷ συμφέροντι τοῦ παιδίου νὰ δίδωμεν μεμετρημένας προσταγὰς, ἀλλὰ ν' ἀπαιτῶμεν τὴν ἀκριβὴ ἐκτέλεσιν αὐτῶν· πρὸς τοῦτο ἀρκεῖ νὰ μὴ ἀπαγορεύωμεν πᾶν ὅ,τι δὲν εἶναι πράγματι κακόν, καὶ νὰ μὴ διατάσσωμεν πᾶν ὅ,τι δὲν εἶναι πράγματι ἀναγκαῖον· τοιοῦτοτρόπως αἱ διαταγαὶ ἡμῶν θά εἶναι σπανιώτεραι ἀλλὰ καὶ σεβαστότεραι. Β') *Ἀναγκαῖον εἶναι ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ νὰ συμφωνῶσιν* ὡς πρὸς τὰς διαταγὰς τὰς ὁποίας δίδουσιν εἰς τὸ τέκνον· ὅταν ὁ μὲν πατήρ διατάσῃ ἢ ἀπαγορεύῃ τι, ἡ δὲ μήτηρ ἀδιαφορῇ ἢ ἐπιτρέπῃ τοῦτο, ὅταν διὰ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ἡ μὲν μήτηρ ἐπιπλήτῃ, ὁ δὲ πατήρ μειδίῃ, τότε τὸ παιδίον μανθάνει νὰ περιφρονῇ καὶ τοὺς δύο τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον, καὶ δηλητηριαζόμενον οὕτω καθίσταται δυστυχές· προτιμότερον θά ἦτο διὰ τὴν ἀνατροφὴν αὐτοῦ νὰ μὴ εἶχε γονεῖς, παρὰ νὰ ἔχῃ τοιοῦτους διαφωνοῦντας. Ἐν τιοιαύτῃ περιπτώσει οἱ γονεῖς ὀφείλουσι κατ' ἰδίαν ν' ἀνταλλάξωσιν ἰδέας καὶ νὰ συνεννοηθῶσι μεταξύ των ὅπωςδὴποτε, ἀλλ' ἐνώπιον τοῦ τέκνου των οὐδέποτε πρέπει νὰ ἔρχωνται εἰς συζητήσεις· ἀμφότεροι πρέπει τὰ αὐτὰ νὰ θέλωσιν, ἵνα τὸ παιδίον δεχόμενον τὴν προσταγὴν ἢ τὴν ἀπαγόρευσιν ἐκ συμφώνου αἰσθάνηται ὅτι ὀφείλει νὰ ὑπακούῃ.

(Ἐπεταί συνέχεια)

ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

(Συνέχεια καὶ τέλος· βλέπε ἀριθμὸν 19).

Ἐκ τοῦ Daru δ' ὅμως διδασκόμεθα ὅτι πανώλεθρος λοιμὸς προσβαλὼν τὴν Κρήτην κατὰ τὸ ἔτος 1575 κατερήμυε ταύτην ἐπὶ πολλοὺς μῆνας.

Ὡσαύτως ὁ Σ. Ζαμπέλιος ἐν Κρητικαῖς Γάμοις (σελ. 527 σημ. 3) ἀναφέρει ἕτερον λοιμὸν ἐνσκήψαντα εἰς Κρήτην τῷ 1585, δοῦκός ἐν Βενετίᾳ ὄντος τοῦ Πασχάλη Σιγώνη (Pasquale Cicogna 1585—1595).

Γνωστὸν ἡμῖν εἶναι, ὅτι κατὰ τὰ ἔτη 1592 καὶ 1593 λοιμὸς ὀρμητικώτατος προσέβαλε τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἀποθνησκόντων ὑπὲρ τοὺς 300 καθ' ἐκάστην· ὁ τότε Σουλτάνος Μουράτ ὁ Γ' (1545—1595) καὶ οἱ ἀνώτατοι τοῦ κράτους ἄρχοντες ἡναγκάσθησαν νὰ καταλίπωσι τὴν πρωτεύουσάν καὶ νὰ καταφύγωσιν εἰς τὰ φρούρια τοῦ Βοσπόρου, ἐν δὲ τῷ Βυζαντίῳ προσετάχθησαν λιτανεῖαι διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ κακοῦ ἀπαλλαγὴν (πρβλ. Χάμερ, Ἱστορ. Ὁθωμ. Αυτοκρατορίας Τεμ. V σελ. 386) ἄγνωστον δ' ὅμως ἂν ἐντεῦθεν ἢ ἄλλοθεν μετηνέχθη καὶ εἰς Κρήτην ἐν ἧ, ὅπως διδασκόμεθα ἐκ τοῦ χρονικοῦ τοῦ Γεδεών, ὑπῆρχε συγχρόνως ἐπιδημία· τὸ χρονικὸν ἔχει ὧδε: «1592 ἔγινεν μέγα θανατικόν».

Ἐτερος λοιμὸς ἀναφέρεται κατὰ τὸ ἔτος 1595⁽¹⁾, καθ' ὃν ὁ ὑγειονομικὸς ἐν Κρήτῃ Ἐνετὸς ὑπάλληλος Βενέδικτος Κουερίνης ἐπιθεῖξας ἀξιοσημείωτον ζήλον ὠνεμάσθη τῷ 1597 ἱππότης τοῦ Ἀγίου Μάρκου καὶ κόμης Τεμένου καὶ Δάφνης· ἦτο δ' ὁ Βενέδικτος οὗτος σύζυγος τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰωάννου Καλλέργου Καικιλίαν, Φραγκίσκου Κουερίνης. Ὡς εὐχαριστήριον διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ λοιμοῦ τούτου ἀπαλλαγὴν αἱ καλογραῖαι τοῦ ἐν Ἡρακλείῳ ναοῦ τῆς Ἀγ. Αἰκατερίνης, θυγατέρες τῆς οἰκογενείας τῶν Προέδρων, ἔκτισαν τῷ 1598 ἐκκλησίαν ὀκταγώνου σχήματος δι' ἐξόδων τῆς πόλεως, ἣν ἀφιέρωσαν τῷ Ἀγίῳ Ρώκῳ (πρβλ. Δάπερ, «Περιγραφή τῆς Κρήτης» κατὰ μετάφρασιν Βερνάρδου σελ. 82).

Ἐτερος θανατηφόρος λοιμὸς σχὼν ὑπὲρ τὰς εἴκοσι χιλιάδας θυμάτων ἐνέσκηψεν εἰς Κρήτην κατὰ τὸ ἔτος 1611 (Vebstor, Brief history of Epidemie. London, 1800. Τόμ. II σελ. 174). Φαίνεται δ' ὅτι οὗτος εἶναι ὁ λοιμὸς καθ' ὃν ὁ Ἰωάννης Χαρτοφύλαξ διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῆς Ἱατρικῆς ἐπεδείξατο μεγάλην ἐγκαρτέρησιν, ἀφροσύαν καὶ προθυμίαν, δι' ὃ ὁ Δούξ τῆς Βενετίας Λεονάρδος Δονάτος τῇ συστάσει τοῦ ἐν Κρήτῃ Γενικοῦ ἀρμοστοῦ Ἱερωνύμου Καπέλλου καὶ τοῦ διοικητοῦ τῶν Χανίων Πεζάνου ἀπένευμεν αὐτῷ τὸν τίτλον τῆς Κρητικῆς Εὐγενείας κατὰ Δουκικὸν διάταγμα φέρον χρονολογίαν 17 Μαρτίου 1616 καὶ ἀποκείμενον ἐν τῇ πρὸ τῶν Χανίων Ἱερᾷ Μονῇ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς.

Ὁ διαπρεπὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καθηγητὴς κ.

(1) Ὁ λοιμὸς οὗτος δὲν ἀναφέρεται ἐν τῷ χρονικῷ τοῦ Γεδεών· οὗτος περὶ τοῦ ἔτους τούτου λέγει μόνον: «1595 ἔγινεν μέγας σισμὸς (sic) Νοεμβρίου 16».

Σπ. Λάμπρος ἐν Δελτίῳ Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικ. Ἑταιρ. (Τόμ. Β. σελ. 640—650) ἐδημοσίευσεν χρονικὸν τοῦ ἐκ Δερρῶν παπᾶ Συναδινοῦ ἐν ᾧ πλὴν ἄλλων εὐρηγνται καὶ τὰς: *Τῷ αὐτῷ χρόνῳ (1641) ἀπὸ τὸν Σεπτέμβριον μῆνα καὶ ὅλον τὸν χειμῶνα καὶ ὅλον τὸ καλοκαίρι τόσον μεγάλον θανατικὸν ἐγένετο εἰς τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὅλον τὸν κόσμον καὶ διέδραμεν Μισίρι, Ἀνατολή, Προῦσσα, Πόλι, Νουδία, Ρούμελη . . . καὶ δὲν ἄφηκεν οὔτε κίστη οὔτε χώραις ἀβλαβαίς οὔτε ὁσπίτι κ.τ.λ.*» Ἀγνωστον ἐάν ὁ λοιμὸς οὗτος ἐπισκέφη καὶ τὴν ἡμετέραν νῆσον, διότι εἰς τὰς προσβληθείσας χώρας ῥητῶς δὲν ἀναγράφεται αὕτη· ἀλλ' ἡ νόσος παραμείνασα, ὡς φαίνεται, εἰς τὰς ἄλλας προσβληθείσας χώρας ἐπὶ πολὺ, παρηκολούθησεν εἰτα τοὺς ἐκ τούτων διὰ τὴν καθυπόταξιν τῆς νήσου στρατολογηέντας, μετενεγκόντας τὸ σπέρμα ταύτης καὶ ἐνταῦθα. Ἡ νόσος καταλλήλου τυχοῦσα καιροῦ, ἰδίᾳ ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐν αἷς διὰ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν πολέμιων πλείστοι εἶχον συγκλεισθῆ, ἐπέφερε φοβεράν καταστροφὴν, ἀναφερομένην ὑπὸ τῶν περὶ τοῦ μακροῦ τούτου πολέμου γραφάντων⁽¹⁾. Καὶ εἶχε μὲν ἤδη προσβάλει καὶ τὰ Χανία, ἐκ τοῦ στρατοπέδου τῶν Τούρκων, ὅπερ κυριολεκτικῶς ἐδεκάτιζε⁽²⁾ μεταδοθεῖσα, καὶ ἡ ὀλιγαριθμὸς (ἐκ 3,000 μαχητῶν) φρουρὰ ὁσημέραι ἐφθίρετο, καὶ τὴν Σούδαν (ἐν ἧ ἐκ 1000 μαχητῶν μόλις που 300 ἐπέζησαν), ἀλλ' ὀρμητικωτάτῃ ἐπετέθη κατὰ τῶν ἐν Ρεθύμνῃ. Εἶχον ἤδη οἱ Τούρκοι κυριεύσει τὴν κάτω πόλιν ἐν Ρεθύμνῃ καὶ μόνῃ ἀντίστατο εἰς τὰς ἐπανειλημμένας αὐτῶν ἐπιθέσεις ἡ Ἀκρόπολις (Φορτέτσα) ὑπὸ τὸν γενναῖον στρατηγὸν Ἀνδρέαν Κορνάρων, ὁπότε οἱ ἄνδρεῖοι μαχηταὶ μετὰ κρατερώτατον ἀγῶνα ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποκύψωσι συνηκολογήσαντες (τῇ 4ῃ Νοεμβρίου 1646) ἅτε πιεζόμενοι καὶ ὑφ' ἐτέρου φοβεροῦ πολέμου, τοῦ λοιμοῦ, ἐκ τοῦ στρατοπέδου τῶν πολέμιων μεταδοθέντος καὶ εἰς τελείαν ἀπόγνωσιν αὐτοὺς περιγαγόντος:

γιατ' ἦτον τὸ θανατικὸ ὁποῦκοφτε κ' ἐκράτει καὶ τὴν ἡμέρ' ἀπόθαιναν πλεῖ ἀπὸ 'κατὸ' νομάτοι

(Πρὸβλ. καὶ Ἀθαν. Σκληροῦ «Κρητικὸς πόλεμος» (ἐν ἐλληνικαῖς ἀνεκδότοις Σάθα τόμ. Β'.) ἐν τμηματι τρίτῳ στίχ. 110, 183 καὶ 189 καὶ ἄλλ.—πρὸβλ. καὶ σημείωμα εὑρεθὲν ὑπὸ Σακελλίωνος ἐν Πατριαρχῶ χειρογράφῳ «1646 ἐπῆρε [ὁ Τούρκος] τὸ Ρέθεμνος . . . εἰς τὸ ἄνωθεν ἔτος ἔπεσε μεγάλη παροῦκλα εἰς τὴν Κρήτην (sic) καὶ ὕψε (sic) ἀπὸ τὴν μίαν μερὰν ἕως τὴν ἄλλην· τόσον ἐθέρισε τοὺς Τούρκους ὥσθ' ἀνθρώπους καὶ Πομέους (sic)»

(1) Τὰ κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον ἔγραψαν οἱ Κρητῆς Τζάνες Μπουινιᾶς «Διήγησις διὰ στίχων τοῦ δεινοῦ πολέμου τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Κρήτῃ γενομένου». Ἐνετίσαι αψι.—Ἀθανάσιος Σκληρὸς «Κρητικὸς πόλεμος», ὁ Κεφαλλὴν Ἀκάκιος Διακρούσης «Διήγησις διὰ στίχων τοῦ δεινοῦ πολέμου τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Κρήτῃ γενομένου» καὶ ἄλλοι εἰς ξέναις γλώσσας, οὓς ἰδὲ ἐν ἑλλήν. ἀνεκδότοις Σάθα τόμ. Β'. σελ. λστ' σημ. 1.—

(2) Πρὸβλ. Δάπερ ἐν. ἀν. σελ. 87 «ἀπώλεσαν ὅμως [οἱ Τούρκοι] εἰς τὸ διάστημα τῶν 54 ἡμερῶν τῆς πολιορκίας [τῶν Χανίων] ἐπέκεινα τῶν 44,000 ἀνθρώπων τόνον ἀπὸ τὴν πανώλην ὅσον καὶ ἀπὸ τὰ ὅπλα τῶν Ἑνετῶν».

Διήρκεσε δ' ὁ λοιμὸς οὗτος μέχρι τέλους τοῦ πολέμου, ἀλλ' οὐχὶ μετὰ τῆς αὐτῆς ἐντάσεως. Ἰσχυρότερον ἐνέσκηψε κατὰ τὸ ἔτος 1656 ὁπότε ἀναφέρεται καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ 1661—1664 ὁπότε ἐνέσκηψε καὶ εἰς Σμύρνην.

Κατὰ Μάρτιον τοῦ ἔτους 1687 διατρίβοντος εἰσέτι τοῦ Μωροζίνῃ ἐν Ναυπλίῳ, μετεδόθη ἐνταῦθα ὑπὸ Γαλλικοῦ τινος πλοίου λοιμός, ὅστις ἐντὸς ὀλίγου διεδόθη εἰς τὴν Πελοπόννησον ὅλην καὶ τὰς πλείστας τῆς Ἑλλάδος χώρας (ἰδ. K. Stephanos, La Grèce au point de vue naturel, ethnologique, anthropologique etc σελ. 507) ἄγνωστον, εἰς ἐμὲ τοῦλάχιστον, ἂν καὶ ὁ λοιμὸς οὗτος ἐπεσκέφη τὴν Κρήτην.

Ἄλλ' ὠρισμένως ἀναφέρεται τὸ ἔτος 1718 ὡς ἔτος καθ' ὃ εἰς Κρήτην ἐνέσκηψε λοιμός· ἰδ. χρονικὸν Γεδεῶν «1718 ἦλθεν θανατικὸν Ἰουρίου 16».

Ἐκ τοῦ ἐπιγραφικοῦ χάραγματος, ὅπερ ἀρχόμενοι τοῦ λόγου εἶπομεν ὅτι ἀνεκαλύψαμεν ἐν τινι τοίχῳ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Τριάδος μανθάνομεν ὅτι τῷ 1759 ἦλθε λοιμός εἰς Κρήτην· τὸ χάραγμα ἔχει ὡς: «1759 Μαῖου 20 ἦλθε μία παροῦκλα στὰ Χ. . . .» Ἐντεῦθεν δ' ὁ λοιμὸς οὗτος μετεδόθη καὶ εἰς Ἀθήνας, ὅπως διδασκόμεθα ἐκ τοῦ περιφύρου χρονικοῦ τοῦ Πιττάκη τοῦ δημοσιευθέντος ὑπὸ Σπ. Σταματιάδου ὡς ἐπιμέτρου τῆς περὶ τῶν Καταλανῶν ἐν Ἀνατολῇ μονογραφίας του· ἐν τούτῳ (σελ. 282) ἀναγινώσκομεν «τῷ ἔτει τούτῳ 1759 ἦλθεν ἐξ αἰτίας τῶν ἐναντίων ἀρέμων ἀπὸ τὴν Κρήτην ὁ Ἀλμπὰρ πασᾶς ἔχων καὶ τὸ ἀγώγιμον τῆς πανώλης, ὁ ὁποῖος μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀνεχώρησεν. Ἡ νόσος δὲν ἐδιεδόθη μόλις εἰς τρεῖς ἢ τέσσαρας οἰκίας».

Ἐν ἔτος μετὰ τὴν ἐπιδημίαν ταύτην ἐγένετο ὀλικὴ ἐκλειψις τοῦ Ἡλίου ὅπως διδάσκει χάραγμα εὑρεθὲν καὶ αὐτὸ ἐν Ἀγίᾳ Τριάδι καὶ ἔχον ὡς: «1760 Ἰουρίου 2 ἔγινε σκότος ἡμέρα Παρασκευῇ»· ἐν παρόδῳ δὲ σημειούμεθα, ὅτι ἡ ἐκλειψις αὕτη εἶναι γνωστὴ καὶ ἐκ σημειώματος εὑρεθέντος ἐπὶ τινος Μηναίου ἀνήκοντος ἄλλοτε τῇ ἐν Σαλαμῖνι Ἱερᾷ Μονῇ τῆς Φανερωμένης καὶ ἤδη τῇ Χριστιανικῇ Ἑταιρείᾳ Ἀθηνῶν καὶ ἔχοντος ὡς: «1760 Ἐρ μὴν Ἡοβριος μετὰ δύο ἡμέρας τουτουνοῦ τοῦ μηνὸς ἡμέρα παρασκευῇ ἐχάθηκε ὁ ἥλιος καὶ ἐσκοτίδιασε ὅπου δὲν ἐφοταγε καθόλου καὶ ἦταν ἡ ὅρα τοῦ γενομένου καὶ γράφομε τὴν θυμησιν τὰ βεβαιότερα».

Τῷ 1772 ἐνέσκηψεν ἄλλος λοιμὸς ἐν Κρήτῃ προσβαλὼν συγχρόνως καὶ τὴν Συρίαν.

Γνωστὸν ἡμῖν εἶναι ἐκ τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος χρονικοῦ τοῦ Πιττάκη (ἰδ. Πιττάκη ἐνθ. ἀν. σελ. 311 καὶ 316). ὅτι κατὰ τὰ ἔτη 1788—1792 ὑπῆρχε καταστρεπτικώτατος λοιμός ἐν Βοιωτίᾳ, ὁπότεν, ὅπως διδάσκει τὸ αὐτὸ χρονικὸν ὅτι (τῷ 1789 καὶ 1792) προσέβαλεν ὀρμητικώτατος καὶ τὰς Ἀθήνας, (ἰδ. Πιττάκη ἐνθ. ἀν., πρὸβλ. καὶ χάραγμα εὑρεθὲν ὑπὸ Ζησίου ἐν Καισαριανῇ «1789 Ἀπριλίου 4 ἡμέρα Πέμπτη. Ἦλθα ἐγὼ ὁ ἡγούμενος Διονύσιος Κουταφᾶς ἐδῶ εἰς τὸ μοναστήρι μετὰ τὰ παιδιὰ μου νὰ φυλαχτοῦμε ὅπου ἦταν θανατικὸ πολὺ»), ἀποστείλας εἰς Ἀθῆναι περὶ τοὺς 2,800 κατόικους, ὧν οἱ δις-

χίλιοι Χριστιανοί· διδασκόμεθα δ' ἐκ τοῦ Olivier (Voyages dans l'empire Othoman Τόμ. II σελ. 365) ὅτι σχεδὸν συγχρόνως ἦται τῷ 1793 τουρκικὸν πολεμικὸν πλοῖον μετέφερε λοιμὸν εἰς Κρήτην, ἄγνωστον δ' ὅμως ἂν ἐκ τῆς ἀπὸ πολλοῦ προσβεβλημένης Ἀττικῆς ἢ ἄλλοθεν· ἐκ Χανίων ὁ λοιμὸς διεδόθη ὀρμητικώτατος ἀνὰ πᾶσαν τὴν νῆσον οὕτως ὥστε ἐν διαστήματι οὐχὶ μείζονι τῶν δύο ἐτῶν ἀφῆρ-
 πασεν πλείονας τοῦ τετάρτου τῶν κατοίκων· καὶ παρέμεινε μετὰ καὶ μετὰ ταῦτα ὁ λοιμὸς ἄνευ δ' ὅμως σπουδαίων καταστροφῶν.

Τῷ 1810 προσεβλήθη ἡ Κρήτη ὑπὸ ἄλλου φοβεροῦ λοιμοῦ· συγχρόνως δὲ τὸ Ἡράκλειον, τὸ μᾶλλον ὑπὸ τοῦ λοιμοῦ προσβληθέν, ἐσείετο ὑπὸ φοβεροῦ σεισμοῦ θάψαντος ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῶν καταπιπτουσῶν οἰκιῶν δις χιλίους κατοίκους.

Φοβερώτατος ἀναφέρεται καὶ ὁ κατὰ τὸ ἔτος 1817 προσβαλὼν τὴν Κρήτην λοιμὸς καὶ ὑπὲρ τὰ 8 ἔτη διαρκέσας· τυχὼν καταλλήλου καιροῦ διὰ τὴν μετ' ὀλίγον ἐκραγεῖσαν ἐπανάστασιν, ἐπέφερε φοβεράς καταστροφάς· ἰδίᾳ εἰς τὰ φρούρια ἐν οἷς εἶχον συγκλεισθῇ εἰς τὴν ὑπαιθρον χώραν φεύγοντες Τούρκοι· οὗτοι ζῶντες ὑπὸ μεμολυσμένον ἀέρα καὶ τρεφόμενοι διὰ τροφῶν ἐπιβλαβεστάτων εἰς τὴν ὑγίειαν ἐδεκατίζοντο ὑπὸ τῆς ἐπιδημίας ἀποθνήσκοντες 15—20 καθ' ἑκάστην (πρβλ. Raulin τομ. I σελ. 202 καὶ Τρικουπῆ τομ. Γ' σελ. 69 καὶ 70 καὶ ἄλ. πολ.).

Εὐτυχῶς ἡ ἐπιδημία αὕτη εἶναι ἡ τελευταία ἐν-σκήψασα εἰς τὴν ἡμετέραν πατρίδα, διότι ἡ μεγάλη τοῦ ἔτους 1854 ἡ πλὴν ἄλλων ἀμελίκτος προσβαλῶσα τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Πειραιᾶ κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν προσκυτέρων δὲν τὴν ἐπέσκηψθη.

Δημ. Μ. Γεωργακάκης Δ. Φ.
 Καθηγητῆς

“ΕΣΠΕΡΑΝΤΟ,”

(Συνέχεια καὶ τέλος· βλέπε προηγούμενον ἀριθμὸν)

5. Σχηματισμὸς τῆς Ἑσπεράντο. Δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀκριβὴς ἡ ἰδέα ὅτι ἡ Ἑσπεράντο ἐδημιουργήθη καθ' ὁλόκληρίαν ἐκ θεμελίων· τοῦναντίον αὕτη ἐδανείσθη τὰς πλείστας ρίζας τῶν λέξεων τῆς ἐκ τῶν μάλιστα διαδεδομένων γλωσσῶν, τοῦτο δὲ ἀποτελεῖ τὸ χαρακτηριστικὸν προτέρημα τοῦ ἔργου τοῦ Ζαμενχῶφ.

Πράγματι οὗτος ὡρμήθη ἐκ τῆς ἐπομένης ἀπλουστάτης καὶ ὀρθοτάτης ἀρχῆς, ὅτι δηλαδὴ διὰ νὰ γίνῃ διεθνὴς τις γλῶσσα λαϊκωτάτη, πρέπει νὰ εἶναι εὐκολωτάτη καὶ διὰ νὰ εἶναι πάλιν τοιαύτη πρέπει ὅσον τὸ δυνατόν πλείστας ἔθνη ν' ἀνευρίσκωσιν ἐν αὐτῇ ὡς οἷόν τε πλείστας λέξεις τῆς ἰδίας αὐτῶν γλώσσης. Ἐπειδὴ δὲ πάντα σχεδὸν τὰ Εὐρωπαϊκὰ ἔθνη κατὰγονται ἀπὸ τῆς αὐτῆς φυλῆς, διὰ τοῦτο σχεδὸν πᾶσαι αἱ Εὐρωπαϊκαὶ καὶ αἱ λοιπαὶ ἀπὸ τούτων παραχθεῖσαι γλῶσσαι ἔχουσι λέξεις κοινὰς ὀλίγον διαφερούσας ἀλλήλων· πάσας τὰς λέξεις τῆς κατηγορίας ταύτης ἔλαβεν ὁ Ζαμενχῶφ καὶ ἀπετέλεσε τὴν βᾶσιν τῆς Ἑσπεράντο. Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ δευτέρᾳ κατηγορία λέξεων αἵτινες ἀπαντῶσι μόνον εἰς 2—5 γλώσσας συγχρόνως· ὁ Ζα-

μενχῶφ ἐξέλεξε καὶ ἐκ τῶν λέξεων τούτων τὰς εἰς πλείονας γλώσσας κοινὰς, καὶ τέλος ὅταν ἐπρόκειτο περὶ λέξεων ἀπαντῶσιν εἰς μίαν μόνον γλῶσσαν ἐλάμβανε τὰς συνωνύμους αὐτῶν ἐκ τῆς Λατινικῆς ἢ ἐδανείζετο αὐτὰς ἐκ τῆς Σλαβικῆς ἢ Γερμανικῆς, μάλιστα ὅταν ἡ Λατινικὴ ὁμοιάζε πολὺ πρὸς ἄλλην τινα ἤδη παραδεδεγμένην.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους ἡ Ἑσπεράντο ἔπρεπε νὰ παρουσιάζῃ τὴν μορφήν Νεολατινικῆς γλώσσης, γνωστοῦ ὄντος ὅτι ἐκ τῆς Λατινικῆς προέρχονται αἱ ρίζαι τῶν πλείστων διεθνῶν λέξεων καὶ πράγματι ἡ Ἑσπεράντο ἐκ πρώτης ὄψεως ὁμοιάζει πρὸς τὴν Ἰταλικὴν γλῶσσαν.

6. Ἡ προφορά αὐτῆς εἶναι εὐκολωτάτη· ἕκαστον τῶν 28 γραμμάτων τῆς προφέρεται ἀείποτε κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, οὐδὲ συμβαίνει ποτὲ ἐν αὐτῇ ὅ,τι ἐν τῇ Γαλλικῇ, νὰ μὴ προφέρωνται δηλ. γράμματά τινα ἢ καὶ ὁλόκληροι συλλαβαί. Ἡ ὀρθογραφία αὐτῆς εἶναι ἐντελὴς φωνητικὴ καὶ διὰ τοῦτο οὐδεμίαν δυσκολίαν παρουσιάζει, κατὰ δὲ τὸν τονισμὸν εἰς οὐδὲν λάθος δύναται τις νὰ υποπέσῃ, διότι πᾶσαι αἱ λέξεις τονίζονται εἰς τὴν παραλήγουσαν, π. χ. patro (πάτρο=πατήρ), parolo (παρόλος=λόγος).

7. Ὡς δὲ ἡ γραμματικὴ τῆς «Ἑσπεράντο» συνίσταται εἰς 16 μόνον κανόνας, εἰτινες παρουσιάζουσι τὸ μοναδικὸν φαινόμενον εἰς τὰς γραμματικὰς τοῦ κόσμου, νὰ μὴ ἔχωσιν οὐδεμίαν ἐξαιρέσιν· ὥστε πρὸς τιμὴν τῆς νέας γλώσσης οἱ κανόνες ἐν αὐτῇ δὲν ἐπικυροῦνται ὑπὸ ἀναριθμήτων ἐξαιρέσεων. Ἰδοὺ τινες ἐξ αὐτῶν:

— Πᾶν οὐσιαστικὸν λήγει εἰς ο· ἡ Ἑσπεράντο ἀγνοεῖ τί ἐστὶ γένος, ἀσχολεῖται δὲ μόνον περὶ τοῦ φύλου, σχηματίζουσα τὸ θηλυκὸν φύλον διὰ τῆς παρεμβολῆς τοῦ in (=ιν) πρὸ τοῦ ο· π. χ. patro, patrino (=πατήρ, μήτηρ), frato, fratino (=ἀδελφός, ἀδελφή).

— Τὰ ἐπίθετα λήγουσι πάντα εἰς α· π. χ. bona (=καλός), simpla (=ἀπλοῦς), facila (φο-σίλα =εὐκολος).

— Ἀρθρον ἔχει ἐν μόνον τὸ la· la patro, la patrino (ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ), la bovo, la bovino (ὁ βοῦς, ἡ ἀγέλας).

— Ὁ πληθυντικὸς πάντων τῶν ὀνυμάτων σχηματίζεται ἀπλούστατα διὰ τῆς προσθήκης ἐνός j, π. χ. la bonaj patroj (οἱ καλοὶ πατέρες).

— Τῶν ῥημάτων ὅλαι αἱ δυσκολίαι συνίστανται εἰς τὴν ἐκμάθησιν 12 καταλήξεων! Τὰ ἀνώμαλα ῥήματα εἶναι ἄγνωστα ἐν τῇ νέᾳ γλώσσῃ. Τὸ παρὸν δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως as, οἷον: mi faras (μὴ φάρας=ἐγὼ κάμνω)· διὰ τῆς is δηλοῦται τὸ παρελθόν· mi faris· διὰ τῆς os τὸ μέλλον: ili faros (=θα κάμωσι), κ.τ.λ. Ἐχει δὲ καὶ ἐξ μετοχᾶς αἵτινες θαυμασίως ἀπλοποιεῖσι τὴν κλίσιν τῶν ῥημάτων.

8. Ἡ δὲ παραγωγή τῶν λέξεων ἐν αὐτῇ γίνεται κατὰ 3 τρόπους: α') διὰ τῶν καταλήξεων· π. χ. parolo (=λόγος), parola (=προφορικὸς) parole (=προφορικῶς), paroli (λέγειν). β') διὰ τῆς συνθέσεως: π. χ. eniri (=εἰσέρχεσθαι) παράγεται ἐκ

του en (=έντος) και του iri (=βαίνειν). γ') δια πρόσθημάτων· π.χ. τὰ ἀντίθετα σχηματίζονται διὰ του mal· cion: ami (=ἀγαπᾶν), malami (=μισεῖν).

9. Ὡς δείγμα τῆς Ἑσπεράντο παραθέτομεν τὰς κατωτέρω φράσεις μετὰ τῆς μεταφράσεως αὐτῶν, ἵνα οἱ ἡμέτεροι ἀναγνώσται σχηματίσωσι σαφεστέραν ἰδέαν περὶ τῆς νέας γλώσσης.

Ἑσπεράντο

Simpla, belsona, vere internacia, la lingvo Esperanto prezentas al la mondo civilizita la sole veran solvon de lingvo internacia.

L'amikoj de Esperanto esperas ke intruistoj volos labori al la disvastigo de l'internacia lingvo.

Ἑλληνικά

Ἀπλῇ, εὐφωνος, ἀληθῶς διεθνῆς, ἡ γλῶσσα Ἑσπεράντο παρουσιάζει εἰς τὸν πεπολιτισμένον κόσμον τὴν μόνην ἀληθῆ λύσιν γλώσσης διεθνούς.

Οἱ φίλοι τῆς Ἑσπεράντο ἐλπίζουσιν ὅτι οἱ διδάσκαλοι θὰ θελήσωσι νὰ ἐργασθῶσι πρὸς διάδοσιν τῆς διεθνούς γλώσσης.

10. Συμπέρασμα. Ἐπειδὴ ἐκ τῶν ἀνωτέρω λεπτομερειῶν καταφαίνεται ὅτι ἡ Ἑσπεράντο εἶναι γλῶσσα λίαν εὐκολος πρὸς ἐκμάθησιν, ἔπεται ὅτι κέκτηται ὑπὲρ ἑαυτῆς ἐν τῶν ἰσχυροτάτων στοιχείων τῆς ἐπιτυχίας. Ἐξ ἄλλου οἱ ὁπαδοὶ τῆς νέας γλώσσης προσάγουσιν ἀποδείξεις καὶ ἐγγυήσεις τῶν ὁποίων ἔσπεροῦντο οἱ ὑποστηρικταὶ τῆς Βολαπύκ· οὐ μόνον καταδεικνύουσι τὴν ἀπλότητα καὶ εὐκολίαν τῆς Ἑσπεράντο διὰ τῶν πρὸς ἐκμάθησιν αὐτῆς διδακτικῶν βιβλίων ἅτινα εἶναι λίαν ἀπλὰ καὶ ὀλιγοσέλιδα, ἀλλὰ καὶ μαρτυροῦσι τὴν πρακτικῶς δυνατὴν ἐξάπλωσιν αὐτῆς διὰ τοῦ ὅλον ἐν αὐξεντος ἀριθμοῦ τῶν ὁμιλούντων καὶ γραφόντων αὐτὴν ἀνερχομένων ἤδη εἰς ὀγδοήκοντα χιλιάδας. Ἐν Γαλλίᾳ αἱ πόλεις Διζὸν καὶ Ἐπερναί εἶναι σπουδαῖα κέντρα διαδόσεως τῆς νέας γλώσσης· ἐν αὐταῖς πολλοὶ ἔμποροι μεταχειρίζονται τὴν Ἑσπεράντο ἐν τῇ ἀλληλογραφίᾳ τῶν. Ὁ Ὅμηρος, ἡ Ἀγία Γραφή, ὁ Σαίξπηρος, καὶ ὁ Μπωμαρχαί μετεφράσθησαν ἤδη εἰς τὴν γλῶσσαν ταύτην· αἱ δὲ ἐν Παρισίαις ἀνοιχθεῖσαι ἐσχάτως δύο σχολαὶ θὰ ἐξάπλωσωσι βεβαίως αὐτὴν ἐτι μᾶλλον.

Ἡ γλῶσσα αὕτη πάντως προώριστα νὰ εὐδοκίμησῃ διότι οἱ θιασῶται αὐτῆς πιστεύουσιν εἰς τὴν διάδοσιν τῆς, φρονούντες ὅτι ἐργαζόμενοι ὑπὲρ αὐτῆς τουτέστιν ὑπὲρ τῆς πρώτης διεθνούς συνενώσεως ἐν τῇ γλώσσῃ προκлинаίνουσι καὶ τὴν συνένωσιν τῶν καρδιῶν καὶ τῶν πνευμάτων.

Ἡμεῖς δὲ ἅς εἴμεθα εὐμενεῖς ὑπὲρ τῆς Ἑσπεράντο, διότι μία γλῶσσα διεθνῆς δὲν δύναται μὲν νὰ βλάψῃ, δύναται ὅμως μεγάλως νὰ ὠφελήσῃ.

Φ.

«Ἡ ἐργασία εἶναι ὁ προορισμὸς ἡμῶν· ἡ ἀληθὴς δ' αὕτη εἶναι τόσον ἀναμείρηστος, ὥστε ἐὰν δὲν ἐργαζώμεθα, ἐὰν δὲν κατευθύνωμεν τὴν διάνοιαν καὶ τὰ αἰσθήματα ἡμῶν πρὸς ὑψηλὸν τινα σκοπόν, ὅλαι αἱ χρονικαὶ στιγμαὶ ἅς σπαταλῶμεν ἀργούντες, οἷον εἰ ἐκδικοῦνται ἡμᾶς διὰ τὴν σπατάλην ταύτην ἐπιμηκυνόμεναι ἐπαχθεύονται γεννῶσιν ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν πλείστας δυσχερεσίας καὶ στενοχωρίας.»

Ἰούλιος Παιργιώ.

ΠΕΡΙ ΦΥΣΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

Ἐν ταῖς ἐκδρομαῖς γινώσκειται ὁ βίος καὶ αἱ ἀσχολῖαι τῶν ζώων, ἡ ἐξάρτησις τοῦ φυτικού καὶ ζωικοῦ κόσμου ἀπὸ τῆς φυσικῆς καταστάσεως τῆς χώρας, ἡ ἐπίδρασις τῶν ζώων καὶ φυτῶν ἐπ' ἄλληλα κττ. Ἡ μελέτη ὅμως καὶ ἡ γνῶσις τῶν μελῶν καὶ ὀργάνων ἐκάστου τούτων ἀπαιτεῖ πλείονα χρόνον τοῦ ἐν ταῖς ἐκδρομαῖς καὶ ἡρεμίαν. Δι' ὃ τὰ σχολικὰ μουσεῖα περιλαμβάνουσι καὶ συλλογὰς καταλλήλους, αἵτινες τοῦ μαθήματος τῆς φυσικῆς ἱστορίας τὴν συστηματικὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν πλήρη κατανόησιν διευκολύνουσιν· αἱ συλλογαὶ δ' αὐταὶ καταρτίζονται τῇ συμπράξει τῶν μαθητῶν, οἵτινες φέροντες τὰ πρὸς τοῦτο ἐργαλεῖα οὐ μόνον συλλέγουσι συστηματικώτερον ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ διδασκάλου ἐν ταῖς ἐκδρομαῖς ζωύφια, φυτὰ, ἔντομα, πετρώματα κτλ. ἀλλὰ καὶ καθ' ὁδόν, εἰς τοὺς περιπάτους ἢ κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεως τοιαῦτα ἀνευρίσκοντες προσκομίζουσιν αὐτὰ εἰς τὸν διδάσκαλον. Εἶναι δὲ λίαν εὐχάριστος ἡ περὶ ταῦτα ἐνασχόλησις. Αἱ τοιαῦται συλλογαὶ οὐ μόνον ἐν τοῖς σχολείοις ὑπάρχουσιν, ἀλλὰ καὶ ἐρασταὶ αὐτῶν πολλὰκις πλουσίας καὶ σχετικῶς τελείας ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ καταρτίζουσιν ἰδίως συλλογὰς ἐντόμων. Αἱ σχολικαὶ δὲ συλλογαὶ πρέπει νὰ εἶναι σύμφωνοι πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν μαθητῶν καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τῆς φυσικῆς ἱστορίας ἐν τῷ σχολείῳ· περιλαμβάνουσι δὲ τοὺς κυριωτάτους ἀντιπροσώπους ἐκάστου γένους, πολλάκις ζῶα ἢ φυτὰ σπάνια καὶ ἐνίοτε προϊόντα μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένων χωρῶν. Περὶ τῶν τοιούτων δὲ συλλογῶν γενικώτατά τινα ἐν τοῖς ἐξῆς θὰ εἰπωμεν.

1. Φυτολογικαὶ συλλογαὶ

1. Τὰ πρὸς ταύτας ἀναγκαῖα ἐργαλεῖα εἶναι α') κυτίον κυλινδρικόν (Σχ. 1) ἐκ λευκοσιδήρου βεβαμμένον μήκους 0,50 μ. καὶ διαμέτρου 0,15 μ. ἔχον ἄνοιγμα κατὰ τὸ ἐμπρόσθιον αὐτοῦ μέρους μήκους 0,40 καὶ πλάτους 0,10 κλειόμενον ὥσθ τὸ δυνατόν ἐντελέστερον· τὸ κυτίον τοῦτο διὰ λωρίδας ἐκ δέρματος ἀναρτᾶται ἀπὸ τῶν ὤμων κατὰ τὰς ἐκδρομας. β') λίαν μικρὸν πτύον δυνάμενον νὰ προσαρμοσθῇ εἰς τὸ ἄκρον ῥάβδου· γ') μαχαίριον με παχείαν λεπίδα· δ') μικρὰ σκαπάνη· ε') τεμάχια χάρτου παχέος λευκοῦ (bristol) ὁμοίου πρὸς τὸν τῶν ἐπισκεπτηρίων μήκους 0,07—0,08 μ. καὶ πλάτους 0,03 μ. ἔχοντα ἐπὶ τινες τῶν ἄκρων ὀπὴν δι' ἧς διέρχεται νήμα στερεὸν μήκους 0,20 μ. ἐπὶ τῶν χαρτίων τούτων θὰ γράφωνται διαφέρουσαι δηλώσεις τοῦ τόπου τῆς εὑρέσεως, τοῦ χρώματος τῶν ἀνθέων κτλ. στ') σάκκοι ἐκ χάρτου λευκοῦ ὁμοιοὶ πρὸς τοὺς τῶν καπνοπωλῶν διὰ τὰ λεπτὰ ἄνθη, σπόρους κλ. ζ') ἀρκετὰ φύλλα χάρτου κοινοῦ καὶ τινα ἀπορροφητικῶ· η') κυτίον ἐκ χάρτου διὰ τὴν

Σχ. 1.

τοποθέτησιν μικρῶν φυτῶν κρυφίγωνων κττ. θ') φι-
 ἄλη μὲ πλατὺ στόμιον, εἴαι αἱ τῆς κινίνης, καλῶς
 πωματιζομένη διὰ φελλοῦ περιέχουσα κατὰ τὰ 2)3
 οἰνόπνευμα 40ο, ἐντὸς τῆς ὁποίας τίθενται καρποί
 μαλακοί, μήκυτες ἢ ἄλλα φυτὰ ἢ μέρη αὐτῶν, ἅτινα
 ὡς ἐκ τῆς μαλακότητος τῶν εὐκόλως μετοβάλλον-
 ται· ι') φακὸς πρὸς ἐξέτασιν χαρακτηριστικῶν τι-
 νων τῶν φυτῶν· ια') πολύπη μικρὰ νήματος· ιβ')
 σημειωματάριον μετὰ μολυβδαῖδος.

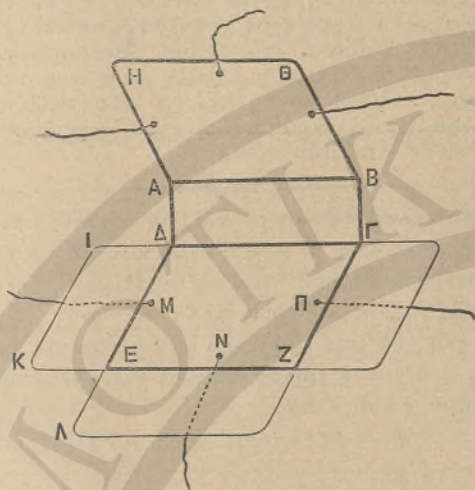
2. Τρόπος συλλογῆς. Κατ' ἀρχὰς ἐκρίζουται τὸ
 φυτὸν διὰ τῆς σκαπάνης ἢ τοῦ πτύου χωρὶς νὰ ἀπο-
 κοπῶσιν αἱ ῥίζαι· πρὸς τοῦτο ἀπαίτεται προσοχή·
 πολλάκις εἶναι ἀνάγκη νὰ σκάψωμεν περὶ τοῦ φυ-
 τοῦ, νὰ ἀποκαλύψωμεν τὰς ῥίζας καὶ εἰτα βραδέως
 νὰ ἐκρίζωσωμεν αὐτό. Ἀπορρίπτομεν μετὰ ταῦτα
 τὸ περὶ τὰς ῥίζας χῶμα, δένουμεν περὶ τὸ στελέ-
 χος αὐτοῦ τεμάχιον χάρτου (ὅπως τὰ ἀνωτέρω ση-
 μειωθέντα ὑπ' ἀριθ. ε') ἐφ' οὗ σημειούμεν ὅσω
 τὸ δυνατόν ἀκριβέστερον τὴν τοποθεσίαν ἐν ἣ εὐ-
 ρέθῃ τὸ φυτὸν, τὴν φύσιν τῆς χώρας, τὸν ἀρι-
 θμὸν τῶν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ῥίζης στελεχῶν, τὴν
 χρονολογίαν τῆς εὐρέσεως, τὸ χῶμα τῶν ἀνθέων
 κ.τ.λ. Ἐὰν τὰ ἄνθη ἀποφυλλίζωνται δυνάμεθα
 χωριστὰ νὰ τὰ τοποθετήσωμεν ἐντὸς σάκκου (ἀριθ.
 στ') φέροντος τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν, ὃν καὶ τὸ τεμά-
 χιον τοῦ προστεθέντος εἰς τὸ φυτὸν χάρτου φέρει.
 Δυνάμεθα δὲ ἐπὶ τοῦ τεμαχίου τοῦ χάρτου νὰ ση-
 μειώμεν μόνον ἀριθμὸν τινα καὶ ἀπέναντι ἀντιστοι-
 χου ἀριθμοῦ ἐν τῷ τετραδίῳ ἡμῶν νὰ σημειώμεν
 τὰς ἀναγκαίαις πληροφορίες. Ἐὰν τὸ στελέχος τοῦ
 φυτοῦ εἶναι μακρόν, τότε ἀναδιπλοῦμεν αὐτὸ ἅπαξ
 ἢ δις, ὥστε νὰ δύναται νὰ τεθῇ ἐντὸς τοῦ ἐκ λευκο-
 σιδήρου κυτίου. Ὅταν δὲ εἶναι τὸ φυτὸν ὀγκῶδες, κό-
 πτομεν τεμάχιον τι αὐτοῦ φέρον φύλλα, ἄνθη ἢ καρ-
 πούς, σπόρους, μέρος τοῦ στελέχους μὲ φύλλα διά-
 φορα καὶ τὸ πρὸς τὴν ῥίζαν μέρος τοῦ κορμοῦ· ὅλα
 ὁ ὅμοι τίθεμεν ἐντὸς ἰδίου κυτίου καὶ προσδένουμεν τε-
 μάχιον χάρτου ἐφ' οὗ εἶναι γεγραμμένα αἱ ἀναγ-
 καῖαι πληροφορίες. Ἐὰν τὸ φυτὸν εἶναι λίαν εὐθραυ-
 στον, προτοῦ θέσωμεν αὐτὸ ἐντὸς τοῦ κυτίου τὸ πε-
 ριτυλίσσομεν διὰ χάρτου. Πρέπει δὲ τὰ φυτὰ νὰ
 τοποθετῶνται ἐντὸς τοῦ κυτίου οὕτως ὥστε αἱ ῥίζαι
 νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, πρὸς τὸ ἕτερον δὲ
 αἱ κρυφαί. Τὸ κυτίον δὲ εἶναι καλὸν νὰ περιέχῃ
 ὀλίγην χλόην, νὰ μὴ ἀνσιγῇται ἄνευ ἀνάγκης καὶ
 νὰ κλείνεται ταχέως, ἵνα μὴ ἀποξηραίνωνται τὰ ἐν
 αὐτῷ φυτὰ.

3. Ἀποξήρανσις τῶν φυτῶν. Μετὰ τὴν ἐκ τῆς
 ἐκδρομῆς ἐπάνοδον πρέπει ὅσω τὸ δυνατόν τάχιστα
 νὰ φροντίσωμεν περὶ τῆς ἀποξηράνσεως τῶν φυτῶν·
 πρὸς τοῦτο ἔχομεν ἀρκετὰ τεμάχια διπτύχου χάρ-
 του καθαροῦ, μήκους 0,45 μ. καὶ πλάτους 0,30 μ.,
 μεταξύ δὲ τῶν δύο φύλλων ἐκάστου τῶν τεμαχίων
 τοῦ χάρτου θέτομεν ἀνὰ ἓν φυτὸν. Κατὰ τὴν το-
 ποθέτησιν ταύτην πρέπει νὰ ἐκτείνωμεν ὅλα αὐτοῦ τὰ
 μέρη καὶ νὰ φροντίσωμεν ὥστε τὰ μὲν φύλλα νὰ μὴ
 εἶναι συνεπτυγμένα, μήτε τὸ ἐν ἐπὶ τοῦ ἄλλου, τινὰ
 δὲ τούτων νὰ παρουσιάζωσι τὴν ἀντίθετον αὐτῶν ὄψιν,
 καὶ τὰ ἄνθη νὰ δεικνύωσιν ἐντελέστερον τὸ σχῆμα αὐ-
 τῶν· ἐὰν τὸ στελέχος εἶναι παχὺ διὰ μαχαριδίου,

προσέχοντες νὰ μὴ ἀποκόψωμεν τὰ φύλλα, λεπτύ-
 νομεν αὐτὸ ἐκ τοῦ μέρους ὅπερ δὲν θὰ φαίνεται, ὅταν
 τὸ θέσωμεν ἐπὶ τοῦ χάρτου. Ὅταν τὸ φυτὸν εἶναι
 μακρόν χωρὶς νὰ ἀποκόψωμεν μέρος αὐτοῦ θλωμεν
 τὸ στελέχος, ὥστε νὰ ἀποτελέσῃ κανονικὴν τεθλα-
 σμένην γραμμὴν (ἐν σχημ. Α ἢ Ν) καὶ νὰ δύναται νὰ
 περιλαμβάνηται μεταξύ τῶν φύλλων τοῦ χάρτου.
 Δὲν πρέπει δὲ ἀπλῶς νὰ κάμπτωμεν μόνον τὸ στέ-
 λεχος, διότι τὸ τοιοῦτο δυνατόν νὰ γίνῃ ἀπάτης
 προσενόν ὡς πρὸς τὸ ἀληθὲς σχῆμα τοῦ φυτοῦ. Μετὰ
 ταῦτα ἐκατέρωθεν τοῦ ἐκ χάρτου τούτου περικα-
 λύμματος ἐντὸς τοῦ ὁποίου εἶναι τὸ φυτὸν θέτομεν
 ἀνὰ ἓν στρώμα χάρτου· τοιαῦτα στρώματα πλεῖστα
 ἔχοντα τὰς ἀνωτέρω σημειωθείσας διαστάσεις τῶν τε-
 μαχίων τοῦ χάρτου πρέπει νὰ εἶναι παρεσκευασμένα
 προτερον, ἀποτελούμενα ἐκ 12—15 φύλλων χάρτου
 ἐφημερίδων κττ. ἄνωθεν τοῦ στρώματος τούτου θέ-
 τομεν τεμάχιον διπτύχου χάρτου μετὰ τοῦ ἐν αὐτῷ
 φυτοῦ καὶ ἐξακολουθοῦμεν πράττοντες τοῦτο, ἕως
 ὅτου σχηματίσωμεν δέμα πάχους 0,15 μ. Ἀμφο-
 τέρωθεν τοῦ δέματος τούτου θέτομεν σανίδας κατὰ
 0,05 μ. μείζονας τῶν φύλλων τοῦ χάρτου καὶ περι-
 σφίγγομεν αὐτὸ δι' ἱμάντων, ὥστε νὰ πιέζωνται κα-
 λῶς τὰ φυτὰ, χωρὶς ὅμως νὰ ἐκθλίβωνται. Ὅταν
 δὲ τὰ στελέχη τῶν φυτῶν καὶ μετὰ τὴν λέπτυνσιν
 εἶναι παχέα, τότε θέτοντες ἐκατέρωθεν αὐτῶν ἀρ-
 κετὰ στρώματα χάρτου κοιλαίνουμεν διὰ μαχαριδίου
 τὰ στρώματα, ὥστε πάντα τὰ μέρη τοῦ φυτοῦ ἐξ
 ἴσου νὰ πιέζωνται· ἐκ τῶν οὕτω δὲ παρεσκευασμέ-
 νων φυτῶν σχηματίζομεν ἴδιον δέμα. Μετὰ ταῦτα
 ἀναρτῶμεν τὸ δέμα ἢ τὰ δέματα εἰς τόπον ξηρὸν
 καὶ εὐαερον. Τὴν ἐπομένην λύομεν αὐτά, ἀλλάσσο-
 μεν τοὺς περὶ τὰ φυτὰ διπτύχους χάρτας καὶ τοπο-
 θετοῦμεν ἐπὶ νέων τοιούτων τὰ φυτὰ, διευθετοῦντες
 τὰ φύλλα καὶ ἄνθη ἢ διὰ καρφίδος προσδεδεμένης
 ἐπὶ μικρᾶς ἐκ ξύλου λαβῆς ἢ διὰ λεπτῆς λαβίδος.
 Καθ' ὅσον δὲ ξηραίνονται τὰ φυτὰ διατάσσομεν αὐτὰ
 ἐν τῇ συλλογῇ, καθ' ὃν τρόπον θὰ εἴπωμεν μετ' ὀλί-
 γον. Ἐὰν τῶν ξηραίνωμένων φυτῶν τὰ φύλλα εἶναι
 πυκνὰ ἢ τὰ ἄνθη ἔχωσι πολλὰ πέταλα, τότε θέτομεν
 μεταξύ αὐτῶν, ἵνα μὴ συγκολλῶνται, τεμάχια λε-
 πτοῦ χάρτου. Τῶν βολβῶν ἀποκόπτομεν τὸ ἡμισυ
 καὶ τὸ μέρος ὅπερ διατηροῦμεν, κοιλαίνουμεν ἐφ' ὅσον
 δυνάμεθα, ἵνα εὐκόλως ξηραίνηται. Τὰ ἱξώδη καὶ
 γλοιώδη φυτὰ ξηραίνονται ἐντὸς φύλλου χάρτου
 ἀλειφθέντος δι' ἐλαίου. Τὰ βολβώδη δὲ φυτὰ δύνα-
 νται καὶ ἐντὸς φούρνου νὰ ξηρανθῶσιν.

4. Τοποθέτησις τῶν φυτῶν. Πρὸς τοῦτο λαμ-
 βάνομεν τεμάχιον ἐκλεκτοῦ διπτύχου χάρτου ἔχον
 τὰς ἀνωτέρω σημειωθείσας διαστάσεις (0,45 μ. μή-
 κους καὶ 0,30 μ. πλάτους)· καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ ἐνός
 φύλλου τοῦ χάρτου προσαρμύζομεν τὸ ξηρανθὲν φυ-
 τὸν διὰ μικρῶν ταινιῶν διαφανοῦς χάρτου προσκολλ-
 ωμένων διὰ κόμμεως ἀραβικοῦ, διὰ δὲ τοῦ ἑτέρου
 φύλλου σκεπάζομεν τὸ φυτὸν. Εἰς τὸ ἄκρον τοῦ κάτω
 φύλλου τοῦ χάρτου προσκολλῶμεν μικρὸν τεμάχιον
 χάρτου ἐφ' οὗ εἶναι γεγραμμένον τὸ ὄνομα τοῦ γέ-
 νους, καὶ ἔπειτα τοῦ εἶδους (τὸ λατινικὸν ὄνομα τοῦ
 φυτοῦ καὶ τὸ τοῦ ὀνοματοθέτου, προσέτι δὲ καὶ τὸ
 ἐν χρήσει ὄνομα), ἐν ἄλλῃ δὲ σειρᾷ ἢ τοποθεσίᾳ ἐξ ἧς

ἐλήφθη τὸ φυτόν, ὁ χρόνος τῆς εὐρέσεως αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ συλλογέως. Πάντα δὲ τὰ δίπτυχα ταῦτα τεμάχια χάρτου τὰ περιέχοντα φυτὰ τῆς αὐτῆς οἰκογενείας τίθενται ἐντὸς θηκῶν (Σχ. 2) ἐκ χάρτου παχέος (χαρτονίου) κατασκευαζομένων ὡς ἑξῆς· λαμβάνομεν δύο τεμάχια παχέος χάρτου

Σχ. 2.

(ΑΒΘΗ καὶ ΓΔΕΖ) διαστάσεων μειζόνων τῶν προειρημένων διπτύχων· ἔπειτα κόπτομεν τρίτον τεμάχιον χονδροῦ χάρτου (ΑΒΓΔ) μήκους μὲν ἴσου πρὸς τὰ ἄλλα δύο, πλάτους δὲ 0,10 μ. καὶ προσκολλῶμεν τοῦτο κατὰ τὰς μακρὰς αὐτοῦ πλευρὰς (ΑΒ καὶ ΓΔ) πρὸς ἐκεῖνα δι' ὑφάσματος ὅπως οἱ βιβλιοδέται· εἰς τὰς λοιπὰς τρεῖς ἄκρας (ΔΕ, ΕΖ καὶ ΖΓ) τοῦ ἐνὸς τῶν μειζόνων τεμαχίων χάρτου προσκολλῶμεν ὑφασμα (οἶον τὸ ΔΙΚΕ) ὑπενδεδυμένον διὰ λεπτοῦ χάρτου πλάτους 0,15 μ. ἐξ ἐκάστης δὲ τῶν πλευρῶν ἀμφοτέρων τῶν μεγάλων τεμαχίων χάρτου ἐξαρτῶμεν μικρὰς ταινίας (ἀπὸ τῶν παρὰ τὰ στοιχεῖα Μ, Ν, Π καὶ τῶν τούτοις ἀντικειμένων στιγμῶν)· οὕτω δὲ σχηματίζομεν θήκας ὁμοίας πρὸς ἐκείνας ἐντὸς τῶν ὁποίων τίθενται τὰ ἰχνογραφήματα. Ἐπὶ τοῦ ὀπισθοῦ μέρους τοῦ μικροτέρου χάρτου (ΑΒΓΔ) κολλῶμεν τεμάχιον χάρτου ἐφ' οὗ γράφεται ἡ οἰκογένεια τῶν ἐν τῇ θήκῃ φυτῶν. Τὰς θήκας δὲ ταύτας τοποθετοῦμεν ἐντὸς ἐρμαρίου ὑαλοφράκτου ὁμοίου πρὸς βιβλιοθήκην.

5. Διατήρησις τῆς συλλογῆς. Διάφορα ἔντομα πολλάκις βλάπτουσι καὶ καταστρέφουσι τὰ φυτὰ δι' ὃ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπιθεωρῶμεν αὐτὰ μετὰ προσοχῆς· ὁσάκις δ' ἀνεύρωμεν βλάβας ἐπ' αὐτῶν κλείομεν τὰ προσβληθέντα ἢ ὑποπτα προσβολῆς φυτὰ μετὰ τοῦ χάρτου ἐφ' οὗ εἶναι προσκεκολλημένα ἐντὸς κιβωτίου δυναμένου νὰ κλεισθῇ ἐρμητικῶς· ἐντὸς τούτου θέτομεν φιαλίδιον ἀνοικτὸν πλήρες βενζίνης· μετὰ 2 δὲ ὥρας ἐξάγομεν ἐκεῖθεν τὸ φυτόν· καλὸν εἶναι τοῦτο ἐπὶ 2—3 ἡμέρας νὰ ἐπαναλαμβάνηται. Καὶ διὰ τοῦτο δὲ δυνάμεθα νὰ καταστρέψωμεν τὰ ἔντομα· ἐντὸς δοχείου καταλλήλου θέτομεν θεῖον καθαρόν ἐκ τοῦ πωλουμένου εἰς κυλίνδρους, ὅπερ θραύομεν εἰς μικρὰ τεμάχια καὶ ῥυτίζομεν με' ὀλίγον οἰνόπνευμα ἵνα ἀνάψῃ εὐκολώτερον. Τὸ δοχεῖον τοῦτο μετὰ τοῦ θεῖου τίθεμεν ἐντὸς τοῦ κιβωτίου προσέχοντες μὴ ἢ φλόξ αὐτοῦ ἔπειτα μεταδοθῇ εἰς τὰ

φύλλα τοῦ χάρτου καὶ τὰ φυτὰ. Ἀφ' οὗ δὲ ἀνάψωμεν τὸ θεῖον κλείομεν τὸ κιβώτιον καλῶς καὶ μετὰ τινὰς ὥρας τοποθετοῦμεν πάλιν τὰ φυτὰ εἰς τὰς θήκας τῶν.

(Ἔπεται συνέχεια)

ΠΟΙΚΙΛΑ

ΚΡΗΤΗ

9 Δεκεμβρίου. Εἰς τὴν μετὰ πολλῆς λαμπρότητος ἐορτασθεῖσαν καὶ ἐφέτος ἐπέτειον τῆς 9ης Δεκεμβρίου ἔλαβον μέρος καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν σχολείων· οὕτως ἐν Χανίοις, κατὰ μὲν τὴν δοξολογίαν τελεσθεῖσαν μετὰ τὴν λειτουργίαν εἶχον παραταχθῆ ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Καθεδρικοῦ ναοῦ οἱ μαθηταὶ τοῦ Γυμνασίου καὶ τοῦ Ἑλλ. Σχολείου καὶ αἱ μαθήτραι τοῦ Δημοτικοῦ Παρθεναγωγείου, ἐνῶ οἱ μαθηταὶ τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου εἶχον παραταχθῆ εἰς τὴν ὁδὸν Σπίτσερ, μετὰ μεσημβρίαν ἐπεστράφη εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν διαφόρων σχολείων νὰ παρακολουθήσωσι τὴν ὑπὲρ τῆς Ἑνώσεως γενομένην διαδήλωσιν, τὴν δ' ἐσπέραν μετέσχον τῆς λαμπαδηφορίας.

Δυνάμει ἀστυνομικῆς διαταγῆς ἐγκεκριμένης ὑπὸ τῆς Ἀν. Διευθύνσεως τῶν Ἑσωτερικῶν «ἰον Ἐφαρμοζέται μαστίγωσις κατὰ παντὸς ἀέρου καὶ περιπλανωμένου παιδός, ἡλικίας ἐλάσσονος τῶν 12 ἐτῶν, ὅστις φωραθῇ ἐνοχλῶν καθ' οἷονδῆποτε τρόπον γέροντα ἀνάπτηρον ἢ ἄλλον τινὰ δυστυχῆ ἢ τοὺς πολίτας, ἢ παραβάπτων ὁπωσδήποτε πρόσωπα ἢ τὰς ιδιοκτησίας τῶν πολιτῶν· 2ον. Ἡ ποινὴ τῆς μαστιγώσεως ἐπιβάλλεται ὑπὸ τοῦ Σταθμάρχου ἢ τοῦ ἀμέσως κατωτέρου του, καὶ θὰ ἐφαρμόζηται μετὰ φιλανθρωπίας 3ον. Ἡ ποινὴ ὀρίζεται ἀπὸ 3—10 μαστιγώσεων δυναμένη ν' αὐξηθῇ μέχρι 15 ἐν ὑποτροπῇ· 4ον. Ἡ ἐκτέλεσις τῆς παρούσης διαταγῆς ἀνατίθεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν Χωροφυλακίαν.»

Τὸ ἐπιμίσθιον τῶν καθηγητῶν δι' ἕκαστον ἐβδομαδιαῖον ἐξάωρον διδασκαλίας ὑπὲρ τὸ κεκανονισμένον ὄριον τῶν 26 ὥρῶν ὠρίσθη δι' Ἡγ. Διατάγματος εἰς δραχμὰς 45 κατὰ μῆνα.

ΕΛΛΑΣ

Ὁ Βασιλεὺς ἐκύρωσε τὸ ὑποβληθὲν Αὐτῷ Διάταγμα δι' οὗ συνιστῶνται βιβλιοθηκαὶ καλούμεναι Σχολικαὶ εἰς πάντα τὰ δημοτικὰ Σχολεῖα ἀρρέων καὶ θηλέων. Αἱ βιβλιοθηκαὶ αὗται θὰ καταρτισθῶσι δι' εἰσφορῶν τῶν δήμων θὰ διατελᾶσι δὲ ὑπὸ τὴν ἐπιτηρησὶν τοῦ διευθυντοῦ τῶν Σχολείων.

Ὁ Πάπας Λέων ΙΓ'. δι' ἐπιστολῆς του πρὸς τοὺς ἐν Ἑλλάδι ἀρχιεπισκόπους καὶ ἐπισκόπους τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας ἐγκρίνει τὴν ἰδρυσὶν ἐν Ἀθήναις ἱεροδιδασκαλείου «ἵνα καὶ περὶ τῶν κληρικῶν νέων ληφθῇ ἡ προσήκουσα ἐκπαιδευτικὴ πρόνοια». Ἡ ἰδρυσις τοῦ ἱεροδιδασκαλείου ἔσται λίαν προσεχῆς· ἐπάγεται δὲ ὁ πάπας «ἐβουλησάμεθα ἵνα ἐν αὐτῷ τῷ μεγάρῳ τοῦ Λεοντίου Λυκαίου ἐγκαθιδρύσωμεν ἱεροδιδασκαλεῖον πρὸς φοίτησιν τῶν κληρικῶν νέων τοῦ λατινικοῦ σχήματος τῶν Ἑλλήνων τὴν καταγωγὴν, οὐδαμῶς ἀποκλειομένων καὶ τῶν ἄλλων Ἀνατολιτῶν τῶν Ἑλληνίδι φωνῇ χρωμένων»

ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας συνεστήθησαν δύο ἐπιτροπεῖαι πρὸς μελέτην καὶ ἐκπόνησιν τῶν σχεδίων καὶ προϋπολογισμῶν τῶν ἐξόδων διὰ τὸ ἀνεγερθῆναι μέγαρον τοῦ Διδασκαλείου καὶ τῆς Βιομηχανικῆς Ἀκαδημίας.

Τῇ 1ῃ Δεκεμβρίου τὴν ἐσπέραν ἐγένοντο τὰ ἐγκαίνια τῶν νέων διδασκηρίων τῆς Σχολῆς τῶν Ἀπόρων Παίδων τοῦ συλλόγου Παρνασοῦ. Τὰ νέα

ταῦτα διδασκῆρια ἀνηγέρθησαν κατὰ πάντα τοὺς ὅρους τῆς ὑγιεινῆς συμφῶνως πρὸς τὰ σχέδια ἀρχιτεκτόνων μελῶν τοῦ Συλλόγου. Εἰς τὸ Κεντρικὸν κατάστημα τοῦ Συλλόγου συνεκεντρώθησαν ἥδη πλείονες τῶν 900 παίδες.

Ἡ τοῦ Β. Θεάτρου ἐσωτερικὴ ἀστυνομία πρὸς τήρησιν τῆς τάξεως διὰ Β Διατάγματος ἀνατίθεται εἰς τοὺς ταξιθέτας καὶ τὸν ἐλεγκτὴν τῶν εἰσιτηριῶν δυναμένους ἐν ἀνάγκῃ νὰ ἐπικαλεσθῶσι καὶ τὴν συνδρομὴν τῶν ὁργάνων τῆς ἀστυνομίας. Ὁ ἐσωτερικὸς κανονισμὸς ὁ ἀφορῶν τὴν τήρησιν τῆς τάξεως ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἐξῆς 6 ἄρθρων:

1) Αἱ κυρίαι προσέρχονται εἰς τὰς παραστάσεις ἄσχεπτως.

2) Τὸ κάπνισμα ἐπιτρέπεται μόνον ἐντὸς τοῦ Κυλικείου κατὰ τὰ διαλείμματα. Εἰς οὐδὲν διαμέρισμα τοῦ Θεάτρου ἐπιτρέπεται τὸ κάπνισμα. Οἱ καπνίζοντες, ὅσακις πρόκειται νὰ ἐξέλθουν τοῦ Κυλικείου, ὀφείλουν νὰ ῥίπτωσι τὰ σιγάρα των ἐντὸς τῶν ἐπὶ τούτῳ μικρῶν ὕδροδοχείων, τῶν εὐρισκομένων ἐπὶ τῶν τραπέζων τοῦ Κυλικείου.

3) Ἀπαγορεύεται τὸ πύειν ἐπὶ τοῦ θαπέδου.

4) Αἱ ῥάβδοι καὶ τὰ ἀλεξιθρόγια δεόν νὰ κατατίθενται ὑπὸ πάντων ἀνεξικρέτως τῶν θεατῶν εἰς τὴν ἱκτιοθήκην τοῦ Θεάτρου ἐπὶ τῷ ὀρισμαίνῳ τιμήματι.

5) Οἰσὺδῆποτε εἰδούς ἀποδοκιμασίαι, θορυβώδεις ἢ ἄκοσμοι κατὰ τῶν ἡθοποιῶν καὶ τῶν παριστανομένων ἔργων ἀπαγορεύονται.

6) Ἀπαγορεύεται ἡ εἰς τὴν σκηνὴν καὶ τὰ παρασκήνια εἰσὸς θεατῶν καὶ ἄλλων προσώπων μὴ ἔχοντων ὑπηρεσίαν, ἄνευ ῥητῆς ἀδείας τῆς διευθύνσεως τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου.

ΓΕΡΜΝΙΑ

Ἡ ἑλλειψὶς δημοδιδασκάλων ἥτις ἀπὸ δύο ἐτῶν ἤρξατο παρατηρουμένη ἐν Γερμανίᾳ γίνεται ὁσημέραι ἐπαισθητοτέρα. Ἐν Θουριγγίᾳ πολλοὶ δημοδιδασκαλοὶ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἐγκαταλείπουσι τὸ διδασκαλικὸν ἔργον καὶ τρέπονται εἰς ἄλλα ἐπαγγέλματα μᾶλλον ἐπικερδοῦς, καὶ εἰς αὐτὰς τὰς πόλεις δὲ, οἷον εἰς τὴν Βερμάρην, ἠναγκάσθησαν ἔνεκα ἐλλείψεως προσωπικοῦ νὰ συγχωνεύσωσι πολλὰς τάξεις δημ. σχολείων. Ἐν Σαξωνίᾳ καταφεύγουσιν εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν διδασκαλείων οὕτως ἐν τῷ Διδασκαλείῳ τῆς Πίρνας δώδεκα μαθηταὶ τῆς τελευταίας τάξεως αὐτοῦ ὑπέστησαν τὰς ἐξετάσεις των κατὰ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου (χωρὶς νὰ περιμένωσι νὰ ἐξετασθῶσι κατὰ τὸ Πάσχα, ὅπως συννηθίζουσιν ἐν Γερμανίᾳ) διὰ νὰ διορισθῶσιν ἀμέσως δημοδιδασκαλοὶ.

Ἀλλὰ καὶ ἡ «Ἐφημερίς τῆς Γενεύης» ἀναφέρει ὅτι ἑλλειψὶς διδασκάλων ὑπάρχει καὶ ἐν τῷ διαμερίσματι τῆς Βέρνης, ὅπου πλείονες τῶν 100 θέσεων μένουσι κεναί.

Εἰς ἀμφοτέρας τὰς χώρας ἡ ἑλλειψὶς αὕτη ἀποδίδεται εἰς τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν μισθῶν.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Διατήρησις τοῦ καλοῦ ἐλαίου. Τὸ ἔλαιον ὅπερ παράγεται κατὰ Νοέμβριον καὶ Δεκέμβριον εἶναι τὸ καλὺτερον, ἐὰν προέρχεται ἐξ ἐλαίων ὀρίμων αἱ ὁποῖαι δὲν ἐπιέσθησαν παρὰ πολὺ ἐν τῷ πιεστηρίῳ. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἀρίστον ἔλαιον ταγγίζει προκρίνοντος τοῦ χρόνου καὶ καθίσταται ἀκατάλληλον πρὸς τροφήν. Τὸ μέσον διὰ τοῦ ὁποῖου δυνάμεθα νὰ προφυλάττωμεν αὐτὸ ἀπὸ τοῦ νὰ ταγγίξῃ εἶναι εὐκολώτατον, τὸ ἐξῆς: ἀρκεῖ νὰ φυλάξωμεν τὸ ἔλαιον ἐντὸς δοχείων τὰ ὁποῖα κλείμεν ἐρμητικῶς, π. χ. ἐντὸς φιαλῶν μεγάλων τὰς ὁποίας σφραγίζομεν, ἢ ἐντὸς καθαρισθέντων δοχείων πετρελαίου, τὰ ὁποῖα συγκολλᾷ καὶ κλείει ὁ λευκοσιδηρουργός, διότι ἡ αἰτία διὰ τὴν ὁποίαν ταγγίζει τὸ ἔλαιον εἶναι ἡ ἐπαφὴ αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος. Τὸ τοιοῦτοτρόπως διατηρούμενον

ἔλαιον, ὅταν μετέπειτα ἀνοίξωμεν τὸ δοχεῖον, ὄχι μόνον δὲν ἔχει ταγγίσει καθόλου ἀλλὰ καὶ διατηρεῖ τὴν ὁσμὴν ἣν ἀναδίδει τὸ νωπὸν ἔλαιον, τὸ «ἀγγουροδάδον».

Οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἔχωσιν ἔλαιον ἐτι καλὺτερον, πρέπει νὰ διηθήσωσιν αὐτὸ διὰ μέσου βάμβακος, πρὶν τὸ σφραγίσωσι πρὸς τοῦτο ἀρκεῖ νὰ μεταχειρισθῶσιν ἐν μέγα χωνίον, ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἔχουσι τρυπητόν· ἐὰν ἐπὶ τοῦ τρυπητοῦ ἀπλώσωσι βάμβακα, τὸ ἔλαιον διερχόμενον διὰ τοῦ βάμβακος θὰ ἀφήσῃ σχεδὸν ὅλας τὰς ἀκαθαρσίας του, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει ν' ἀντικαθιστῶσι τὸν βάμβακα δι' ἄλλου νέου, ὅταν ὁ πρῶτος φορτισθῇ πολὺ ἀπὸ ἀκαθαρσίας.

Παρακαλοῦνται οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσι κ. κ. καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι οἱ καθυστέρουντες ἐτι ἡμῖν τὸ ἀντίτιμον τῶν πρὸς αὐτοὺς σταλέντων ἐνδεικτικῶν ἐκ τοῦ τυπογραφείου μας, νὰ μᾶς ἐμβάσωσι τὴν ἀξίαν εἰς **χαρτόσημα**, ἐντὸς τοῦ μηνὸς, καθότι κλείομεν τοὺς λογαριασμοὺς τοῦ ἔτους

(Ἐκ τοῦ τυπογραφείου «Ἡ Πρόοδος»)

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ», ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ

Πρόφν Γ. Κασδόβν

44 Ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Σταδίου ἀριθ. 44

Πάντα τὰ διδασκτικά βιβλία
ἐτι δὲ

Φιλολογικά, ἱστορικά, θρησκευτικά, γεωργικά καὶ ποικίλα ἄλλα συγγράμματα εἰς τιμὰς συγκαταβατικάς.

Ὁ νεωστὶ ἐκδοθεὶς γενικὸς Κατάλογος αὐτοῦ πέμπεται δωρεάν παντὶ τῷ αἰτοῦντι.

ΕΞΕΔΟΘΗ

Ο ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΚΡΗΤΗΣ
ΥΠΟ

ΑΝΔΡ. Ι. ΜΠΙΚΑΚΗ

Ὁ τελειότατος τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντων, ἐγκριθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἡγεμονικοῦ Συμβουλίου τῆς Κρητικῆς Πολιτείας πωλεῖται ἀντὶ μιᾶς χρυσῆς δραχμῆς εἰς ἅπαντα τὰ ἐν Ἀθήναις καὶ Κρήτῃ βιβλιοπωλεῖα.

Ἀρχικὴ πώλησις χαρτοπωλεῖον Δ.Κ.Κοκκινάκη 121 ὁδὸς Αἰόλου ἐν Ἀθήναις.

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α. ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΑΚΗ

Ὁδὸς Μπέττολο ἐν Χανίοις

Εὐρίσκονται καὶ πωλοῦνται χονδρικῶς καὶ λιανικῶς εἰς τιμὰς ἀνεπιδέκτους συναγωνισμοῦ πάντα τὰ φαρμακευτικὰ εἶδη, προσερχόμενα ἐκ τῶν ἀρίστων ἐργοστασίων τῆς Εὐρώπης.

Ἰδίως δέ: Μεταλλικά ὑδατα, Ἰατρικοὶ οἶνοι, Φύσιγγες (Ampoules) κακομνηλικοῦ νατρίου εὐρωπαϊκῆς κατασκευῆς, Γαλάκτωμα τοῦ ἐλαίου τοῦ ἥπατος τοῦ ὀνίσκου μετὰ φωσφορικῆς ἀσβέστου καὶ σόδας εὐγεστον καὶ λίαν εὐληπτον, ἀρωματικόν, περιέχον 50 τοῖς ἑκατὸν καθαρὸν ἔλαιον, παρασκευαζόμενον ἐν τῷ Φαρμακείῳ καὶ συνιστώμενον θερμῶς ὑπὸ πάντων τῶν σπουδαίων ἱατρῶν.